

TLM_Lausunto_KEMINMAA_Sarvenmaan ak_OAS_14092026

Päätöksentekijä Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta
/ museon johtajan sijainen Ylimartimo Teija

Valmistelija arkeologi Puolakka Hanna

KEMINMAA, SARVENMAAN DATAKESKUKSEN ASEMAKAAVA, OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Keminmaan kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Sarvenmaan datakeskuksen asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (3.8.2026). Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo arvioi kaavan laatimista rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Suunnittelualue sijaitsee Keminmaan kunnan länsiosassa Sarvenmaan alueella Kaakamajoen ja Viitajärven välissä. Keminmaan keskusta on noin 11 kilometriä etelään ja Tornion kaupungin raja noin 700 metriä länteen. Suunnittelualueen ja Tornion kaupungin välissä kulkee useita voimajohtoja. Suunnittelualue sijoittuu kiinteistölle 241-407-3-30 ja on pinta-alaltaan noin 110 hehtaaria. Alue on metsätalouskäytössä.

Tavoitteena on laatia asemakaava, joka mahdollistaa datakeskusrakennusten ja niiden tarvitsemien tukitoimintojen ja infrastruktuurin rakentamisen sekä mahdollisen sähkönvarastoinnin toteuttamisen alueelle. Datakeskuksen arvioitu huipputehontarve on noin 1000 MW. Kaavan tarkoituksena on sovittaa hanke ympäristöön huomioiden alueen ympäristöarvot ja ympäröivä maankäyttö. Hankkeen tavoitteena on tukea alueen elinkeino- ja energiainvestointeja.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan asemakaava-alue tarkentuu kaavaprosessin edetessä ja alueelle tehtävien selvitysten tulosten perusteella. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) toteutetaan rinnakkain alueen kaavoituksen kanssa, ja YVA-menettelyn tuloksia hyödynnetään kaavan laadinnassa ja vaikutusten arvioinnissa. Koska hankealueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa, asemakaavassa tehdään alueidenkäyttölain 54 §:n mukainen yleiskaavallinen tarkastelu.

Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) alueelle. Alueella ei ole tarkempaa kaavaa. Maakuntakaavassa suunnittelualue sijoittuu *Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle* (M). Suunnittelualueen läpi on osoitettu *Joukkoliikenteen kehittämiskäytävä* (jl) ja lähialueelle *nykyisiä ja uusia voimajohtoja* (z), *ulkoilureitti* ja *Muinaismuistokohde* (SM).

Suunnittelualueella lähin *valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö* (RKY2009), **Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat**,

Tornionlaakson museon johtaja

14.9.2026

§ 124/2026

Koroiskylä sijaitsee noin neljän kilometrin päässä suunnittelualueen kaakkoispuolella ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö **Kemijokivarren vanha asutus** sijaitsee reilut kolme kilometriä kaakkoon. Molemmat on osoitettu maakuntakaavassa *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi* (ma 8145 ja ma 8128), jonka kaavamääräyksen mukaan *Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen*. Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ei sijaitse lähistöllä.

Lähimmät yleiskaavassa osoitetut paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristöt (sk/p) sijaitsevat Tornion kaupungin puolella noin 3,3 kilometrin päässä lännessä (**Kalkkimaa**) ja noin 4,4 kilometriä etelässä (**Ruottalan kylä**). Suunnittelualueella ei tiettävästi sijaitse rakennuskantaa, eikä Keminmaan kunnan alueelta suunnittelualueen ympäristöstä ole inventoitu kohteita esimerkiksi Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa Kemijokivartta lukuun ottamatta. Koska suunnittelualueella ja sen vaikutusalueella Keminmaan puolella ei ole maakuntakaavaa tarkempaa kaavaa, kyseisiä kohteita ei ole vielä arvoitettu.

Suunnittelualue on historiallisen ilmakeu-aineiston perusteella maankäyttöhistorialtaan maa- ja metsätalousmaata. Alueen itäosassa on sijainnut maatilan talouskeskus sekä peltomaata. Pihapiiri on purettu 1970-80-lukujen aikana, minkä jälkeen myös peltoalue on lähtenyt kasvamaan umpeen ja alueella oleva muu rakennuskanta on myös purettu. Välittömästi suunnittelualueen itäpuolella, Kaakamajoen varrella oleva peltoalue on ollut aktiivisessa viljelykäytössä viimeistään 1900-luvun puolivälistä. Suunnittelualueen länsipuolella kulkeva polku/tieura (nykyinen ulkoilureitti) on ollut olemassa viimeistään 1900-luvun puolivälissä. Lähin rakennetun ympäristön kohteet sijaitsevat idässä noin puolen kilometrin päässä hankealueesta Kaakamajoen varrella. Tällä hetkellä suunnittelualueen ja kyseisen loma-asutuksen välillä on metsää. Kohteiden rakentamisajankohta ei ole museolla tiedossa.

Jotta asemakaavan vaikutuksia rakennettuun ympäristöön sekä maisemaan voidaan arvioida, tulee kaava-aineistossa riittävällä tavalla käydä ilmi suunnittelualueen läheisyydessä olevan rakennuskannan luonne ja rakentumisajankohta, alueen maisemalliset ominaispiirteet sekä tunnetut kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet ja kohteet.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelualueelta ei tunneta ennestään muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Hankealuetta lähin tunnettu kiinteä muinaisjäännos on **Vennanmaa** (*tunnus muinaisjäännosrekisterissä 241010074*) joka sijaitsee itse hankealueesta noin 640 metriä verran itään. Lisäksi lähialueilta tunnetaan kiinteä muinaisjäännos **Törmäjänkä** (*tunnus muinaisjäännosrekisterissä 1000096156*), joka sijaitsee hankealueesta noin 2 kilometriä itäkaakkoon sekä noin 2 km päähän hankealueesta lounaaseen jäävä rakkakuoppakohde **Viitajärvenlehto 1** (*tunnus muinaisjäännosrekisterissä 1000001197*).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitaan arkeologinen inventointi osana hankkeessa ympäristön vaikutusten arviointia varten vaadittavien

Tornionlaakson museon johtaja14.9.2026§ 124/2026

selvitysten listaa. Alueella ei ole ajantasaista ja voimassa olevaa arkeologista inventointia. Edellinen alueen kattava inventointi on tehty 90-luvulla, mutta on mahdollista, ettei Sarvenmaalla ole silloinkaan käyty, vaikka muuta ympäristöä korkeampana alueena sillä on arkeologista potentiaalia. Tämän vuoksi Tornionlaakson museo on edellyttänyt arkeologisen inventoinnin tekemistä alueelle.

Teija Ylimartimo
rakennustutkija, museon johtajan sijainen

Jakelu

Keminmaan kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto